

САҢА ОЛОХ

От ЫЙЫН
5 КҮНЭ
ОПТУОРУНЬУК

№ 78

(9295)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурагы чычыр хаана

Отыйын 8-9 күннэригэр Бахсыга РСФСР уонна Саха АССР народнай артиһа П.М.Решетников төрөөбүт 50 сылын республикатааҕы ыһыак ыһыллар

П.М.РЕШЕТНИКОВ - РСФСР УОННА САХА АССР НАРОДНАЙ АРТИҤА

Бэрт ыар, кытаанах кэмгэ 1915 сыл сайыныгар Бахсы нэһилиэгэр Февронья Ивановна, Михаил Семенович Решетниковтар дьиз кэргэннэригэр төрөөбүт уолчааны Бүөтүр диэн сүрэхтээбиттэрэ. Уолчаан кыра эрдэбинэ ийэтэ өлөн хаалан эбэттэргэр Матрена Егоровнаба сыстан икки сыл сылдыбыта. Онтон аҕата Мэнэ-Ханалас Дьабыыл нэһилиэгиттэн төрүттээх Пелагея Петровна кэргэн ылбыта. Хата уол дьолугар Пелагея кинини талтаан тус бэйэтин өбөтүн курдук, күүһэ-күдэһэ тийэринэн көрөн-хараан ииппитэ. Сотору Петя Настя диэн балыстаммыта. 1923 сыллаахха Бахсы нэһилиэгин төүрт кылаастаах начальнай оскуолатыгар үөрэнэн кирибэтэ. Оскуоланы 1927 сыллаах саас бүтэрбитэ. Итинтэн салгыы аҕата Михаил Семенович Петяны, Настяны илдьэ олорчу куоракка көһөн кириэр, хара үлэни үлэтир. Петя икки сыл бэйэс кылааска үөрэнэн көрөн баран дорубуйата тулуйбакка, уурайбыта. 1929 с. күһүн билэр уолун батыһан сибээс курсугар үөрэммитэ.

Петр Михайлович бэйэтэ автобиографиятыгар да суруйбутунан, дьонго да кэпсиринэн бэрт кыра эрдэбэттэн оонньууну-көрү, ыһааҕы талтыра. Сахалыы кэпсээннэри, сэхээннэри, остуоруйалары, таабырнарны, чабырбахтары олоххону олус биллэрэн турар истэрэ. Бэл оччолорго кыра сылдыан остуоруйаны, кэпсээннэри, араас ырыалары өйүгэр тутан "биэс тарбах курдук" билэрэ, үтүктэн этэ-хаана баранар эбит. Бахсыга үөрэнэрин саҕана талтыр оонньууларга мээчигинэн лалта, чохчоохой буолара, оскуола көрүүдөрүн хаста эмэтэ эргийэрэ. Оскуола спектаклларыгар суфлердуура. Кулаковскай да, атыттар да айымньыларын таттаран аҕара, оттон нуучча классикатыттан Н.В. Гоголь айымньыларын. Дьэтигэр, сороҕор ыалга, кырдыаас оҕонньотторго эмээхситтэргэ туспа ааҕар репертуардаах эбит. Өксөкүлээхтэн "Ойуун түүлүн", "Байанай алгыһын", "Сэттэ дьахтар мэтириэтин", "Итирик бурсуй ырыатын", "Борокуот аалы", ол кэннэ олонхону. Онон кырдыастар кыра уолчааны талтыылара үһү. Оонньуу эрэ буоллар, Петя кыттан ыллыыр, оонньуу. "Оҕо эрдэхлинэ сайылык оҕолорун муньан саалаан-саадахтаан эбэтэр пьеса "суруйан" оонньуу буоларбыт, онно тэрийээчи этим,"—диэн суруйар.

Сибээс үөрээбэр сылдыан биридди постановканы үс-түөрт төгүл көрөр эбит. Ити кэмгэ саха театрыгар бири дойдулаахтара, биригэ үөскээбит-оонньообут доротторо Н.Д.Слепов, И.Е.Турантаев, А.А.Решетников үөрэнэллэрэ-үлэтиллэрэ. Кинилэр Петр сибээс курсуттан дорубуйатынан сыһыыллыбытыгар театрга кири диэн үйэ-хаайа тутаннар толуннар даҕаны сайабыллыаһына биэрэр. Режиссер В.Севастьянов испытание онорон уол артист дьобурдаабын билбит, онон театр директора Т.П.Местников театр иһинэн икки сыллаах студияга үөрэххэ ылбыт. Ити 1932 сыл күһүнэ этэ. Петр Михайлович студияга үөрэнэ сылдыан сэттэ—хас постановкага оонньообут. Студияга сүрүн иитээччинэн нуучча театрын артиһа Н.А.Малюгин бэркэ кыһанан үлэлээбитэ. Киниэхэ үөрэммит кэмнэрин саха театральнай культурата сайдарыгар үлэлээбит артистар сылаас, истин тылларынан ахталлара.

Бүөтүр аан маннай сценага тахсан 1932 с.

"Манчаары" диэн пьесага артист ыалдыбытын солбуйан хамначыт уолу оонньообута. Нөҥүө сылыгар студия иһинэн тэриллибит практической дьарыкка А.П.Чехов "Сыбаайба-тыгар" телеграфист Ять оруолун үчүгэйдик толорон "көр, бу уолчаантан артист тахсыһы" дэппитэ. Итинтэн сизтэрэн, "Түгэххэ" диэн М.Горькай пьесатыгар Өлүөскэ саппыкыһыт оруолун итэҕэйбиттэрэ. Бар дьон тутта уолларын артист быһыытынан билиммиттэрэ.

П.М. Решетников театральнай студияны "туйгунунан" бүтэрэн 1934 с. атырдьах ыйын 1 күнүгэр Саха национальнай театрыгар артиһынан ылыллыбыта. Бу күнтэн ыла Петр Михайлович театр туруорбут пьесаларыттан үксүгэр, сороҕор кыра да, сороҕор сүрүн да оруоллары (уопсайа 130) кыайа-хото тутан оонньообута, бар дьонго талталлыта. Үгүс талааннаах ыччаты артист идэтигэр уһуйбута.

Биригэ төрөөбүт балта Настя убайын суолун солоон артистка буолбута. 2-с колхознай театрга (Ньурбага) артистканан хас да сыл үлэлээбитэ. Суорун Омоллоон "Күкүр Уус" диэн пьесатыгар Күннэи олус табыллан оонньоон көрөөччү биһирэбилин ылбыта. Хомойуох иһин, эдэр талааннаах артистка Анастасия Михайловна Решетникова 22 сааһыгар сэллик ыарыттан 1942 с. өлбүтэ.

Петр Михайлович артист буолаат Степан Ефремов саха норуотун искусствотын историятыгар динник кирибэт "Ини-бии" пьесатыгар бандьыт Семенов оруолун бар дьон өйүгэр умнулубат ғына бирибэтэ. Кини "артистыр үлэбэр аналлаах үөрээс суоҕум бэрт улахан мэхэйдэри үөскэттэллэрэ. Ол да буоллар бу үлэни ис сүрэхпиттэн талтырбыттан бары күүспүн, билиибин, кыһамныбын ууран турар үлэлээн, биһиги культура өттүнэн үүнэн иһэр көрөөччүлэригэр дьонуннаах образтары толорор иннигэр үлэлибим" диэн 1941 с. суруйбута. П.М. Решетников бастаан комедийнай артиһынан биллибитэ. Көрөөччүлэргэ кини көрдөөх-нардаах характердаах образтары толорорунан биһирэппитэ. Холбоур, "Түгэххэ" Алешканы, "Партизан Баһылайга" Хаадан Хабырыһы, "Ини-биигэ" Семеновы, "Күкүр Ууска" Акыым ууһу, "Байаннай кистэлэнгэ" Салахайы, "Ревизорга" Бобчинскайы уо.д.а. чабылхайдык айбыта. Көһнөрү да олоххо онук курдук бэһиллэй, күлбүт-үөрбүт, көрдөөх-нардаах кини этэ.

Ол да буоллар, кини билэрэ — артист айар идэтэ бири эрэ ампуланан мунурданыа суохтаабын, драма атын жанрдарыгар кытары оонньоохтаабын. Ол иһин, үгүс драматической образтары эмиз бэрт ситиһилээхтик толорбута. Ол иһигэр, "Алкасарга" Монгадо Амбау, "Селькор Сэмэпгэ" Григорий, "Биһиги күннэрибитигэр" Румша, "Маршал эдэр сааһыгар" Филипп Хоменко, "Кини кэргэнигэр" Кантаньях, "Айаал" трагедияга Айыы Сээн образдарын арытталлаабыта. 13-15 сыл устата Ленин туһунан быыстала суох үлэлээн "Саалаах киһи" (Н.Погодин), "Умнулубат 1919-с" (В.Викнэвский) уонна "Сайсары" (Суорун Омоллоон) диэн пьесаларга 1947, 1952 уонна 1959 сылларга Саха театрын сценатыгар Ленин образын айан көрдөрбүтэ бар дьон истин биһирэбилин, үрдүк сыанабылын ылбыта.

Тус үлэтин таһынан общественнай олоххо көхтөөхтүк кытара. 1959 с. үлэтигэр депутаттарын Дьокуускай куораттаагы 7-с ынырыылаах Советтарыгар депутатынан быыбардаммыта. Бүтүн Россия театральнай обществотын (ВТО) Дьокуускайдаагы салаатыгар председателинэн үлэлээбитэ. Ханнык да общественнай үлэттэн, хара үлэбэ тахсар субюотунуук да буоллун, аккаастаммата, актыбынайдык кыттар, дьону көбүлүүр үлэтигэр этэ. Петр Михайлович талааннаах артист, актыбынай общественник эрэ буолбатаа, кини үтүө майгылаах-сигилилээх эрэллээх дөбөр, үчүгэй табаарыс. Дьэтигэр-уотугар бастык хаһаайын, оҕомсох аҕа этэ.

Петр Михайлович Решетников үлэбэ ситиһитин, саха театральнай искусствота сайдыытыгар өнөлөрүн иһин театр дирекциятыттан, идэлээх союз обкомуттан, культура министерствотыттан, олохтоох уонна кини правительстволартан бэрт элбэх наҕарааданы ылбыта. РСФСР уонна Саха АССР народнай артиһын аатын ылар үрдүк чизэстэммитэ. Үлэ Кыһыл Знамята орденэнан уонна икки медалынан наҕараадаламмыта.

Петр Михайлович эдэр эрдэбэттэн ыалдыра. Онтуката улам бэргээн, эмтэнигэ бэриммэккэ, күүһүрэн испитэ. Кэлин тийээбэр саха норуотун талааннаах артиһа П.М.Решетников айар талаанын, үлэтин үгэнигэр, түөрт уон биэс сааһыгар сылдыан 1960 сыл балаҕан ыйын 9 күнүгэр өлөн биһиги кэккэбиттэн туораабыта. Кини сырдык аата бар дьонун сүрээбэр тыыннаах. П.А. Ойуунускайды эгэтэххэ, Петр Михайлович үтүө аата саас үйэ тухары сырдык суол буолуохтун, Саха дьон өбөтүн ыгыра туруохтун!

И.Д.Новгородов.
("П.М.Решетников" диэн 1973 с. Дьокуускайга тахсыбыт кинигэттэн кылгатыллан бэрилиннэ).
Хаартыскага: П.М.Решетников.

УЛАХАН КҮӨЛГЭ УЙГУ - БЫЯН ЫҤЫАҔА

Бэс ыйын 25 күнүгэр Улахан - Күөл учаастагар өтөрүнэн буолбатах тэрээһиннээх, элбэх киһи түмсүүлээх ыһыак ыһыллына. Сарсыардаттан ыраахтан-чугастан тобуруһан кэлбит дьон сиздэрэйдик симэммит ыһыактыр сиргэ — Лиллэ үрээбэр муһуннулар. Лиллэ барахсан эриэккэс сибэккинэн симээн, чэлгийэ көбөрөн, бобурускай от сытынан дыргыйан түспүбүтэ олус.

Ыһыагы алгыс тылыннан улууспут киэн туттар ырыаһыта Федор Трофимов аста. Саха Республикатын тыатын хаһаайыстыбатын туйгуна, үлэ ветерана Клара Васильевна Макарова Улахан - Күөл историятын, билингитин туһунан бэрт ситилии дакылаат өнөрдө. Учаастак баһылыга Николай Семенович Макаров үбүлүөйдээх ыһыагынан ээрдэлээн турар, төрөөбүт-үөскээбит өбүгэлэрин дойдута сайдарын туһугар көмөлөһөр Дьокуускайга

олорор бири дойдулаахтарыгар: Николай Николаевич Пономаревка, Иннокентий Федорович Макаровка, Николай Кузьмич Васильевка, Чураччыттан Василий Николаевич Платоновка, Николай Иннокентьевич Макаровка уо.д.а. Махтал суруктары туттартаата. Бу өрөгөйдөөх Кыайыы ыһыаҕар тыыл, үлэ ветераннарыгар тыл бастыга ананна, өйдөбүннүк бэлэх туттарылынна.

Салгыы олохтоохтор уонна ыалдьыттар ырыа-тойукка, саха танаһыгар, өбүгэ оонньууларыгар уо.д.а. түһүмэхтэргэ күрэхтэһинилэрэ үрдүк таһымнаахтык ытылылынна. Ол кэннэ ыһыах дьоно түһүлгэлээн олорон, ирэ-хоро кэлсэтин ово саастарын, эдэр кэмнэрин санаһан ахтылланнарын таһаардылар, төрүт алаастарын бобурускай от дыргыл сыттаах хонуутунан дуоһуя сынньанналар.

Ыһыах бири умнулубат түгэнинэн сана

водопровод үлэбэ кириитин үөрүүлээхтик бэлэстээһин буолла. Водопровод тардыллыытыгар улахан көмөнү куоракка олорор бири дойдулаахтара Николай Кузьмич Васильев онорбутун бэлэтиир тобоостоох. Киһэттин ат сүүрдүүтэ ытылылынна. Манна ыаллыы Таатта улууһун Дьэбдиргэтигэр уонна Болугуртан, Хоптоботтон, Бахсыттан, Кытаанахтан, Түөйэттэн, Уһун - Күөлтэн сүүрүк аттар күөн көрүстүлэр.

Дьэ, итинник, бары сизри-туому тутуһан учаастак олохтоохторо сүргэлэрэ өрө көтөҕүллэн үбүлүөйдээх ыһыагы үрдүк тэрээһиннээхтик ыһтылар. Ыһыах алгыһа күүскүтүгэр күүс эппин, үлэлээбэ үксэттин, кэскиллээби кэнэттин, өлгөм үкүкүнү, уйгуну-быяны тускулаатын!

Н.ЗАХАРОВА, хаһыат общ. корр.

Ыстаарсай лейтенант - дынгнээх буойун

Аба дойдуну көмүскүүр Улуу сарни актыбынай кыттылааба хорсун буойун, талааннаах хамандыыр, тыа хаайыстыбатын саталлаах тэрийээччи Роман Христофорович Кривошалькин баара буолар Улуу Кыыйы үбүлүүн 90 сааһын бэлэттээри сылдьан көрсүөх этэ.

Кини 1939 с. Чураччыгайы педучилищени бүтүрбүтэ. Ол ээри байаннай буолуон баата байыан, аяммыт Аллайыахатыгар барбакка ДНБО (ЯНБШ) кирибүтэ. Манна үс бастын үөрэнээччилэр ахсаанарыгар кирип Забайкальскай байыаннай окууркутун "Кыыйа Армия туйгуна" дин набараадага түһүрүлүбүтэ. Бу үөрэтин бүтэрэн баран 1942 с. олунньу ыта дылы Забайкальскай байыаннай уокурук тусла арддивизионугар отделение хамандыырынан үлэлээбүтэ. Онтон Иркутскай куоратка млдшай полкитруктор курсугар ыыппытара. Ити сыл от ыйыттан минометтик полкитруктан уоттаах сарнигэ кирибүтэ. Үс сыл устатыгар рота командырынан уоттаах сарни хааннаах мэнээгэйгэр, түптү түрүлүүнүгэр үлөн-хатан быһаарыллар, уулуга көтөр, эт-хаан сыймөктөнөр, хас чылчылган ахсын сырдык тыын бысталар дуулаан түгэннэригэр элбэх төгүл кирибүтээн тахсыбытын тулунак бэйэтэ сорох ара түгэннэри бэрт сэмэйдик ахтан суруйбута баар. Маны тэнэ Ф.Я.Кисельников, урукута 287 СД 870 стрелковой полкатын хамандыырын солбуйааччы, "Сарни теленун ортотунан" дин 2 кинигэ аэтора, Р.Х. Кривошалькин тулунак хас да төгүл бэлэттээн суруйбут эбит. Кырыктаах кыргылыларга юни ротата млдшай кыыйылаагынан тахсарын саллааттар даганы, хамандыырдар даганы бэлэтин көрөр буолбуттара. Итинэн добор, табаарыс туттан оядовойуттан генералыгар тииэ Роман дин ыгырар "буолбуттара. Полковник Кисельников Ф.Я.: "Третий батальон

дрался на плацдарме, не уступил фашистам ни одного метра. Инициативно и умело управляли подчиненными при отражении контратак командиров стрелковых рот старшие лейтенанты А.И.Коломов, Р.Х.Кривошалькин, Е.А.Феденев,"—дин суруйбута. Онтон кэнники бэйэлэрэ атаакаба туруммуттара. 133-с үрдэлэ ылыга холобура суох хорсун быһыыны көрдөрбүттэр. Немецтор тагнарны өтөйөн сытан уот курбуунан тибирэ сыппытара. Ону ол диебэккэ кутеа уотунан өрө тибирдэ-тибирдэ харса суох атаакалаан үрдэлэ ылбытара. Немецтэри тагнарны кыйдабыттара.

1942 с. Воронеж куорат таһа. От ыйын өгүрүк куйааһа. Рота икки сууккалаах түгүрүктээринтэн тахсаат, тута атаакаба кириэр буолбута. Сарни буудулааныгар буолан уга хонурбана "ныр" гына түспүтүн аахайбакка сэримлээх сылдыбыта. Бирдэ көрө түспүтэ гимнастеркатын сизэри снаряд оокулката хама көтөн кэбиспит, таһаа бүтүннүү кыа хаан буолбут. Ону көрөн батальон комиссара калытан бэрэбээсэллэ охсон биэрбит. Бүтүн батальонтан 11 эрэ буолан ордон хаалбыттар: 9 саллаат, комиссар уонна рота хамандыыра Кривошалькин. Ити курдук кырыктаах кыргылыларга өлөрүн-тилерин билбэккэ кирисэн, 4 төгүл улаханньык бааһырбыта. Итинни таһынак тыыннаах хаалар онотуута тардан 4 төгүл өлүү айагыттан кыл мүнүү ордуталаан төрөөбүт төрүт буоругар тэннөр дыйдылааммыта. Дыйды хаан үтөө харбынан көрдөгүтэ, уус тыллаах сатаан ойуулаабат, өркөн өйдөөх тобулан санаабат түгэннэртэн быһааныахха сөптөөбүн Роман Христофорович олобун чаччылар көрдөрлөр. Польша судаарыстыбатын сирэ, Кыргылыга кириэр баран иһэн далби сыйлаан "Катюша" снарядтарын угар онкучааха кириэн утууна хаалбыттар. Роман Христофорович

снаряд тыаһыттан ухуктан кэлэр. Карбуга онкучаах аттыгар турар улахан бэйи снаряд ибили таппит. Бирдэ сыппыт 10 доборторо бары өлбүттэр. Арай кини эрэ ордубут, баалырбатах дагыны.

Кыргылы тыаһааба буола турдагына, команднай пуунга ыныттараллар. Билиги кийибит күүтү мунуна тэбинэр. Команднай пуунга 4—5м, тийбэккэ туктан эрэ иһэн умса хоруйар. Ол сытагына өстөөх миннэтэ команднай пууну салгына көтүтэр. Онно баар дьон бары өлбүттэр. Оттон Роман Христофорович атаһын тумсuttан иһэн окто сылдьар акыран иһи буолбатах этэ.

Сандомир тулааныгыгар сэримлээх сылдьан илиитигэр бааһырар. Ол ээри инники кирибүтээн тахсыбат. Окуопала бааһырар. Ол ээри наадата-да суох буоллар тахсар. олорон, оччо улахан наадата-да суох буоллар тахсар. Дээ, ити, Тахсарын кытта олорбут окуопатыгар снаряд түһэр. Дээ, ити, кыл мүнүү куотан биэрэр.

Сарни буудулааныгар аны уокка умыйар. Хайдах да куотар кыах суох. Көрө түспүтэ аттыгар толору уулаах онкучаа баар. Роман онно ыстанан кэбинэр. Быһааннаах ити.

Ити курдук араас мүнүргэннээх түгэннэри аалан, тыыннаах ордон 2 ордонан, хас да мэтээлинэн курдук эйэлээх турууга дойдуттар эргиллэр. Сэримлээпин курдук эйэлээх турууга дойдуттар эргиллэр. "Октябрьская революция" ордонан кылбизнэхтик үлээтэ, "Октябрьская революция" ордонан наараадалаан, СР норуотун хаайыстыбатын үтөөлээх үлэтигин үрдүк аатын ылымта, Чураччы улуунун Бочуоттаах гражданина буолбута. Албан аат хорсун буойунна, тулхадыйбат патриотка! Кини аатынан улуус бүтүүнэ кизан туттар.

Абрамов Р.Р., педагогической үлэ бэтэрээнэ.

ТРАНСПОРТНЫЙ НАЛОГ

Статьей 357 Налогового Кодекса РФ плательщиками данного налога признаются лица, на которых в соответствии с законодательством Российской Федерации зарегистрированы транспортные средства, признаваемые объектом налогообложения.

Статьей 358 НК РФ определен объект налогообложения. Объектом налогообложения признаются автомобили, мотоциклы, мотороллеры, автобусы, и другие самоходные машины и механизмы на пневматическом и гусеничном ходу, самолеты, вертолеты, теплоходы, яхты, парусные суда, катера, снегоходы, мотосани, моторные лодки, гидроциклы, несамоходные (буксируемые суда) и другие водные и воздушные транспортные средства, зарегистрированные в установленном порядке в соответствии с законодательством Российской Федерации.

Не являются объектом налогообложения:

1. весельные лодки, а также моторные лодки с двигателем мощностью не свыше 5 лошадиных сил;
2. автомобили легковые, специально оборудованные для использования инвалидами, а также автомобили легковые с мощностью двигателя до 100 лошадиных сил, полученные (приобретенные) через органы социальной защиты населения в установленном порядке в соответствии с законодательством Российской Федерации;
3. промысловые морские и речные суда;
4. пассажирские и грузовые морские, речные и воздушные суда, находящиеся в собственности (на праве хозяйственного ведения или оперативного управления) организаций, основным видом деятельности которых является осуществление пассажирских и (или) грузовых перевозок;
5. тракторы, самоходные комбайны всех марок, специальные автомашины (молоковозы, скотовозы, специальные машины для перевозки птицы, машины для перевозки и внесения минеральных удобрений, ветеринарной помощи, технического обслуживания), зарегистрированные на сельскохозяйственных товаропроизводителей и используемые при сельскохозяйственных работах для производства сельскохозяйственной продукции;
6. транспортные средства, принадлежащие на праве хозяйственного ведения или оперативного управления Федеральным органам исполнительной власти, где законодательно предусмотрена военная и (или) приравненная к ней служба;
7. транспортные средства, находящиеся в розыске, при условии подтверждения факта их угона (кражи) документом, выдаваемым уполномоченным органом;
8. самолеты, вертолеты санитарной авиации и медицинской службы. Налоговая база определяется:

1. в отношении транспортных средств, имеющих двигатели - как мощность двигателя транспортного средства в лошадиных силах;
2. в отношении воздушных транспортных средств, для которых определяется тяга реактивного двигателя, - как паспортная статическая тяга реактивного двигателя воздушного транспортного средства, на взлетном режиме в земных условиях в килограммах силы;
3. в отношении водных несамоходных (буксируемых) транспортных средств, для которых определяется валовая вместимость, - как валовая вместимость в регистровых тоннах;
4. в отношении водных и воздушных транспортных средств не указанных выше, - как единица транспортного средства;

Налоговая база по транспортным средствам определяется отдельно по каждому транспортному средству.

Налоговый период - календарный год. Налоговые ставки на территории Республики Саха (Якутия) установлены Законами Республики Саха (Якутия) от 10.07.2002 года 3 № 405-П "О налоговой политике Республики Саха (Якутия) на 2003 год", от 10.07.2003 года 48-3 № 97-П "О налоговой политике Республики Саха (Якутия)", 10.07.2003 года 48-3 № 97-Ш "О налоговой политике Республики Саха (Якутия)".

Налогоплательщики, являющиеся организациями, исчисляют сумму налога самостоятельно исходя из налоговой базы, сложившейся по состоянию на 1 июля года текущего налогового периода. Сумма налога, подлежащая уплате налогоплательщиками, являющимися физическими лицами, исчисляется налоговыми органами на основании сведений, представленных органами, осуществляющими государственную регистрацию транспортных средств на территории Российской Федерации.

Сумма налога исчисляется в отношении каждого транспортного средства как произведение соответствующей налоговой базы и налоговой ставки.

Органы, осуществляющие государственную регистрацию транспортных средств, обязаны сообщать в налоговые органы по месту своего нахождения о транспортных средствах, а также о лицах, на которых зарегистрированы транспортные средства, по состоянию на 31 декабря истекшего календарного года до 1 февраля текущего календарного года, а также обо всех связанных с ними изменениях, произошедших за предыдущий календарный год.

Статьей 363 Налогового Кодекса установлено, что уплата налога производится налогоплательщиками по месту нахождения транспортных средств. На территории Республики Саха (Якутия) Законами Республики Саха (Якутия) от 10.07.2002 года 3 № 405-П "О налоговой политике Республики Саха (Якутия) на 2003 год", от 10.07.2003 года 48-3 № 97-П "О налоговой политике Республики Саха (Якутия)", 10.07.2003 года 48-3 № 97-Ш "О налоговой политике Республики Саха (Якутия)" установлено, что налогоплательщики не позднее 1 августа текущего налогового периода производят уплату авансового платежа по транспортному налогу в размере 100 процентов годовой суммы налога.

Исчисление суммы авансового платежа производится в отношении каждого транспортного средства как произведение соответствующей налоговой базы и налоговой ставки.

Сумма налога, подлежащая уплате по итогам налогового периода, принимается равной разнице между суммой налога, исчисленной по итогам налогового периода, и суммой авансового платежа, уплаченного в соответствии с требованиями. Уплата указанной суммы производится не позднее 1 февраля года, следующего за годом истекшего налогового периода.

Налогоплательщики, являющиеся организациями, представляют в налоговый орган по месту нахождения транспортных средств налоговые декларации по форме, утвержденной Министерством Российской Федерации по налогам и сборам, в срок не позднее 1 февраля года, следующего за годом истекшего налогового периода.

От уплаты налога освобождаются:

- а) лица, удостоенные звания Героя Советского Союза, Героя Российской Федерации, лица, являющиеся полными кавалерами ордена Славы, инвалиды и законные представители детей - инвалидов - на одну единицу транспортного средства, зарегистрированного на граждан указанных категорий;

- б) общественные организации инвалидов, использующие транспортные средства для осуществления своей уставной деятельности;

- в) некоммерческие организации, которые на 70 и более процентов финансируются за счет средств государственного бюджета Республики Саха (Якутия) и (или) местных бюджетов;

- г) предприятия, имеющие мобилизационное задание в части транспортных средств, отнесенных к мобилизационному резерву и мобилизационным мощностям;

- д) предприятия, финансируемые за счет средств государственного бюджета Республики Саха (Якутия) и (или) местных бюджетов, - в части транспорта, используемого для оказания услуг по перевозке пассажиров автомобильным транспортом общего пользования (кроме такси).

Налоговая инспекция.

Ставки транспортного налога

	2003	2004	2005
	год	год	год
Автомобили легковые с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):	7	7	7
до 100 л.с. включительно			
свыше 100 л.с. до 150 л.с. включительно	11	1	11
свыше 150 л.с. до 200 л.с. включительно	15	15	15
свыше 200 л.с. до 250 л.с. включительно	17	17	17
свыше 250 л.с.	30	30	30
Мототранспортные средства с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):	2	2	2
до 20 л.с. включительно			
свыше 20 л.с. до 35 л.с. включительно	4	4	4
свыше 35 л.с.	10	10	10
Автобусы с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):			
до 20 л.с. включительно	24	50	50
свыше 20 л.с.	24	50	50
Грузовые автомобили с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):			
до 100 л.с. включительно	10	25	25
свыше 100 л.с. до 150 л.с. включительно	12	40	40
свыше 150 л.с. до 200 л.с. включительно	12	50	50
свыше 200 л.с. до 250 л.с. включительно	30	63	63
свыше 250 л.с.	30	85	85
Другие самоходные транспортные средства, машины и механизмы на пневматическом и гусеничном ходу (с каждой лошадиной силы):			
до 100 л.с. включительно	5	10	10
свыше 100 л.с. до 150 л.с. включительно	12	12	12
свыше 150 л.с. до 200 л.с. включительно			
Мотосани, снегоходы с мотодвигателем (с каждой лошадиной силы):			
до 50 л.с. включительно	5	5	5
свыше 50 л.с.	7	7	7
Катера, моторные лодки и другие водные транспортные средства с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):			
до 100 л.с. включительно	6	6	6
свыше 100 л.с.	12	12	12
Яхты и другие pleasure-моторные суда с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):			
до 100 л.с. включительно	20	20	20
свыше 100 л.с.	40	40	40
Гидроциклы с мощностью двигателя (с каждой лошадиной силы):			
до 100 л.с. включительно	25	25	25
свыше 100 л.с.	50	50	50
Несамоходные (буксируемые) суда, для которых определяется валовая вместимость (с каждой регистровой тонны валовой вместимости)	15	15	15
Вертолеты, самолеты и планеры водные суда, имеющие двигатели (с каждой лошадиной силы):			
до 20 л.с. включительно	20	20	20
Другие водные и воздушные транспортные средства, не имеющие двигателей (с единицы транспортного средства)	200	200	200

Кийн үолна айылаа

ХААРЫАН АЙЫЛБАБЫТЫН ХАРЫСТААНЫН БАРЫБЫТ ИЭСПИТ

Абис ыйдаах аам-даам тымнылаах кыймылын кыйдаан сандаархай сааспыт барахсан ухуктан, маспыт-оппут чэлгийз булан төрөөн-ууһаан барара кийн сүргэтин сыйтарбыт сааларын тутан-хабан, сууһан-түһэллэр, кэпсээннэрэ эрэ булт-ас туһунан түбүктэртэн эдэгтэн дуоһууһу ылаллар. Танас-сап, ас үөл бэлэмнэгэн кырата тыйынчаттан итэбэһэ суох солкуобай харчыны ороскуоттаан бултуу-алты аттаналлар. Бу түбүк үөрүүтүн хас биридн "эр киһибин" дэнээччи барыта өйдүүр, этэргэ дылы, хаана оонньуур, дууһата долгунар. Итини барытын эр киһи быһыытынан ыһанан - өйдөөн тураммын, айылба харыстабылын үлэһитэ да буоларбынан бэйэм баа санааларбын этиэхпин баарамбын.

"Булт" дигэн баран мундукка ытаабыт хас биридн киһи билэр-өйдүүр суола - биһиги илин энэр улуустарбытыгар кус-хаас тохтообот буолла. Нэдиэлэ эбэтэр уонча хонук кэринэ дурдаба сытан, тоһон-хатан кэтэбин көһүйүүр дээр кэтэһэн-манаһан биир-икки чыркымайдаах эбэтэр олох да кураанах кэлэбин. Эргиччи ороскуокка тэбиллэбин, күнүк-дылын хаалар, үлэн-хамнаһын атактанар. Түмүгэр, көһүппүт сааскы булуттан туох да дуоһууһу ылбаккын, кыйыһа-кыйыһа өсөө-өсөө сытабын эрэ. Онон, мин куһу, андыны сааскы бултааһыны мун сатаатар, биир сыл бобон, тохтоуохха дигэн этиилээхпин. Того?

Саас итии дойдулартан эргиллэн кэлбит биир ийэ кус абыстан уон иккигэ тийэ оһону таһаарар. Бу оһолор сайын устата ситэн, улаатан күһүнүгэр эмиэ собуруу көтөн бараллар, оттон эһилигэр чолчу манна, төрөөбүт сирдэригэр төннөллөр, олохсуйаллар. Кус барахсан бэйэтэ чолчу көтөн барар ыырдаах, төрөөбүт сириттэн ханна да барбат. Оччоһо былырынын куһун соботох бэйэтэ төһөнөн эмит элбээн эргийэр, Холобур,

биир ийэ андыны өлөрөн ыллаххына, ол суолунан атын анды кэлбэт, ыраабынан кыйар, туспа сиринэн ыырдаһар. Оччоһуна, куспут-хааспыт абыһаабакка ханна барыай? Оттон биир сыл бултаабакка айылбабытын сынньатан, куспутун харыстаан хаһааннаһытына эһилигэр ампаардаах ас кэриэтэ буолуо. Сыл аайы айдаан бөбөнөн туруорсан көнүл ылан олохтоох көтөрү олус эһэ бултааммыт айылбаа да, бэйэбитигэр да олус элбэх охсууну оһоробут. Дьону кытары биирдииллэн кэпсэттэххэ, итини сүрдээбин өйдүүр курдуктар. "Олус бэрт буолуо этэ" дигэн саргыиллэр эрэри, ким да бастаан харыстыыр тылы көтөхпөт, бэйэ-бэйэни кэтэһини дуу, сэлээннэһини дуу курдук буолан хаалар. Сорохтор "айылба көтөрө-сүүрэрэ элбэх, онтон бири-иккини өлөрөммүт улаханы көбүрээппэпит, айылбаны энчирээппэпит" дириллэр. Итинник санаа бэл хаһыаттарга тахсар. Эр киһи хайдах саамы тутуон баарбат, айылбаа тахсан сынньаныан баарбат буолуой дигэн буолар.

Оттон сынньаланы сатаатар биир сылы көтө-көтө саата-саадаа суох тэринэр тоһо сатаммата эбитэй? Айылбаттан ылар эрэ санаабытын тохтоотон, ылбылпыттын төһөөр, алдыппылпыттын абырахтыыр, киртиппипитин ыраастыыр өйгө кириэхпитин сөп этэ. Холобур, хонууну, күөлү уонна тыаны ыраастыыр үлэни ытар үтүө санаабыт кэллэбинэ хайдаһый? Балыктааһын дигэн үтүө дьарык эмиэ баар. Онон хайаан да саанан ытыах санаабыт кэллэбинэ араас күрэхтэһиилэрдэ тэрийэбин. Күрэхтэһии көрүгэ элбэх, бары билэ-көрө сылдыабыт. Онон, биир сыл бултуохха, эһилигэр айылбабытын харыстыыр, чөлүгэр түһэрэр үлэтэ тэрийэн күрэхтэһиэххэ даһаны, сынньаныахха даһаны сөп.

Абыһах сыллааһыта Уус-Алдан Курбуһаар сааскы булду бобо сылдыбыттарын туһунан суруйбуттара. Ол эһилигэр кус бөбөтө үөскээбит, эһиитин ардах бөбө түһэн, сир аһа кытары өлгөмнүк үүмүт этэ. Айылба биир сыл сынньаммыттан үөрбүт, астыммыт курдук уон оччоһон куһун-хаһын, аһын-үөлүн дьонугар-сэргэтигэр бэлэхтээбит курдук буолан тахсыбыт.

Биһиги да ол курдук эһиил боруобалаан көрүбүтүн. Чуралчы улууһугар 80-ча улахан, 400-чэкэ орто кээмэйдээх күөллэр бааллар. Тая быһыһыгар үөскээбит дүүдэни, чараны ааһан сиплээкин. Онон үксүгэр чыркымай, көбөн, көбүллээх курдук көтөрдөр үөскүүллэр. Былыр оннооһор анды киллэрэрэ дигэн кэпсииллэр. Ити күөллэрбит, тыаларбыт көтөрүн-сүүрэрин, кыйылы-сүөлүн сирдээхтик харыстаан, хаһаас оностон бултуурбут-алтыырбыт буоллар айылбабыт барахсан үөрүө, махтаныа, уон оччоһон төлүө этэ.

Андаатары эһэ бултааһын эмиэ тохтуон наада. Сиппиттэрин, түүлэрэ-өһнөрө тулсубутун көрө-билэ сылдьан идэлээх, кадровой булчуттар эрэ бултуохтарын сөп этэ. Онон сир аһын дьиз хаһаайкалара үчүгэйдик буспутун, сиппитин кэннэ үргээн хаһаанньынар, кыйын устата эһиискэ тума оностор инэмтэлээх аһы саппааһырдынар дигэн баарыам этэ.

Айылба харыстабыла барыбыт уопсай дьыала. Нэһиликтэринэн, улуустарынан күүстээх өйдөтөр үлэ, пропаганда ытыллыан наада. Маныаха "Сахабулт" концерн уонна Айылба харыстабылын министерствотун курдук бөдөн тэрилтэлэр оруоллара олус улахан. Аны хас биридн тэрилтэ салайааччыта бэйэтэ бастакы нүөмэрдээх айылбаны харыстааччы буолуохтаах. Оттон сорох салайааччылар бэйэлэрэ ким хайа иннинэ урут бултуу бараллара дьонго, ыччакка куһаан холобур буолар.

Билигин улуус, нэһилиэк аайы рынок бөбөтө баар, ас-үөл дэлэй, собуруу дойду көтөрдөрүн этэ кытары атыыланар. Онон бул көнүлэ биир сылга бобулуннаһына, олус аймаммакка, туруорсубака айылбабытын сынньатыабын, биир-икки чыркымай улахан эһи буолбатын өйдүбүтүн.

Бу улахан суолталаах проблеманы улуус, нэһилиэк баһылыктара таба өйдөөн, суолта биэрэн нэһиликтэрин кытары ылсан күүстээх үлэни ытыахтара дигэн эрэнэбин.

В. СИВЦЕВ,
Чурапчытаабы ойуур
хаһаайыстыбатын маастара.

Өтөх төһүргэстээх,
сурт кириэстээх

Манньик санаанан салайтаран, Мугудайга аһас-балыс Мария уонна Елена — Луугунап Байбал кыргыттары сонун сынньалан кизэһи тэрийэн ыттылар. Бу дьаһал Улуу Кыайы 60 сылыгар ананна. Кинилэр төрөппүттэрэ Елена Егоровна уонна Павел Алексеевич Оконешниковтар — хоту көһөрүллүү кыттыылаахтара. Эдыгээннэ тийэн, муустаах ууну буккуйан, балыкка сылдьан кэлбиттэр. Ол дойду муустаах буоругар биир көмүс чыычаактарын хаалларбыттара. Билигин баар Елена Павловна Эдыгээннэ төрөөн кэлбитэ.

П.А. Оконешников аһата Алексей Лугинович советскай былаас тэриллэтигэр сана былааһы өйөөччүлэртэн биридэстэрэ этэ. Уон киһилээх ревком тэриллэбиттэн бирид Луугунап Өлөксөй этэ. Өбүгэлэрин кэриэһигэр кыргыттары эбэлэр күрэхтэрин тэрийэн ыттылар. Барыта Толоонтон, Төлөйтөн, Одьулуунтан, Мугудайтан 7 эбэ кытынна. Күрэх бизэ түһүмэхтээх: бэйэни билиһиннэри, талааны, ас астаан, оһолуктары көрдөрүү уонна аэробика. Кыттааччылар бары даһаны балачча ааттаах-суоллаах, элбэх оһолоох, сизинэрдээх, хос сизинэрдээх, дьон: араас таһымнаах күрэх кыттыылаахтара, норуот маастардара, уран уустара, чуор куоластаах ырыаһыттар.

Эбэлэр билигин даһаны буорахтара кураанах эбит; ырыа-тойук, үнүкүү-битии бөбө. Бизэ киһилээх дүүллүүр сүбэ очколар сууммаларынан манньик түмүгү таһаарда:

1. Далбар Эбээ — Шеломов А.Н., Толоон нэһилиэгэ;
2. Талаан Эбээ — Григорьева А.Н., Одьулуун нэһилиэгэ;
3. Эрчим Эбээ — Макарова В.Г., Мугудай нэһилиэгэ;
4. Уран Эбээ — Лукина М.Н., Төлөй нэһилиэгэ;
5. Уһуһаан Эбээ — Лыткина Е.Д., Болтоно нэһилиэгэ;
6. Дьобур Эбээ — Слепцова Е.А., Мугудай.

"Көмүс Эбээ" дигэн телевизор бириистээх гран-при хаһаайына элбэх очколаах, саамай эдэр эбээ З.М.Лоскина буолла. Түһүмэхтэр быыстарыгар Луугунаптар хос, хос-хос сизинэрэ ыллаан, үнүкүүлээн, цирковой нүөмэрдэри көрдөрөн дьон-аймах олус сэнээрдэ, үөрдэ. Көрөөччү да күргүөмүнэн кэлбит. Кириин билиэттэн 5 тыһ. солк. кириэн, тутулла турар спортзал үлэтин төлөбүрүгэр угулуна.

Итинник дьаһаллар быйыл саас үс төгүл ытыллынылар. Саас хаардаахха дуобакка улуус бочуоттаах гражданина, норуот хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Аан дойду, Европа Россия, Т.С. Ноговицын уонна кини сизэ Аан дойду, Европа Россия, Т.С. Ноговицын уонна Рена Ноговицына бириистэрэ икки Саха сирин чемпионката баара. Сэри ветерана Р.Ф. Лоскин телевизор оонньоммуту баара. Сэри ветерана Р.Ф. Лоскин бириинигэр миинэр мингэ, Ф.С. Хоютанов бириинигэр мөлүһөн солкуобай курдук улахан бириистэр туруоруллубуттара.

Инникитин бу дьаһаллар салбанан барыахтара дигэн эрэл баар.

Т.Захарова,
Мугудай.

О представлении годовой бухгалтерской
отчетности сельхозкооперативами

Обязанность налогоплательщиков представлять в налоговый орган по месту учета в установленном порядке бухгалтерскую отчетность в соответствии с Федеральным законом "О бухгалтерском учете" предусмотрена п.1 п.п.4 ст.23 Налогового кодекса.

Согласно подпункта "г" п.2 ст. 13 Федерального закона "О бухгалтерском учете" от 21.11.1996г. №129-ФЗ в состав бухгалтерской отчетности организаций, за исключением бюджетных организаций, а также общественных организаций (объединений) и их структурных подразделений, не осуществляющих предпринимательской деятельности и не имеющих кроме выбывшего имущества оборотов по реализации товаров (работ, услуг), входит аудиторское заключение, подтверждающее достоверность бухгалтерской отчетности организации, если она (отчетность) в соответствии с федеральными законами подлежит обязательному аудиту.

В силу п.2 ст.32 Федерального закона "О сельскохозяйственной кооперации" от 08.12.1995г. №193-ФЗ предусмотрена обязанность проведения аудиторских проверок сельскохозяйственных кооперативов. В норме, в частности указано, что обязательная аудиторская проверка кооператива осуществляется аудиторским союзом, в состав которого входит этот кооператив, союз кооперативов, один раз в два финансовых года. Если сумма активов баланса кредитных, страховых кооперативов и кооперативов на конец отчетного года превышает в 100 тысяч раз установленный федеральным законом минимальный размер оплаты труда, соответствующая аудиторская проверка проводится каждый финансовый год. Годовой отчет и бухгалтерский баланс кооператива подлежат утверждению общим собранием членов кооператива после их проверки аудиторским союзом и представляются в налоговые органы (п.2 ст.39 Федерального закона "О сельскохозяйственной кооперации" от 08.12.1995г. №193-ФЗ).

Следовательно, аудиторское заключение является обязательной составной частью бухгалтерской отчетности сельскохозяйственных кооперативов, подлежащей представлению в налоговые органы в целях осуществления налогового контроля.

Юридический адрес аудиторского союза: г. Якутск, ул. Бестужева - Марлинского 23/1 Якутский филиал Российского аудиторского Союза СХПК "Чаянов". Директор Яковлев А.Я.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Ытыктабыллаах "Отличник Партии Республики Саха" знааһаах үлэһиттэрбитин: Мобанова Клавдия Прохоровна, Ветеран Партии Республики Саха" знааһынан, Ненашевца Татьяна Степановна, Морфунцова Ульяна Пантелеймоновна, Дьячкова Акулина Ивановна, Мотанова Мария Пантелеймоновна, Алексеева Анисия Андреевна, талын ыһыт идрэтигэр "Чурапчы улуусун партиятын элэтигэр бэриһиллээх, таһаарылаах, кыһалык сыналланын "За заслуги Партии Республики Саха" знааһынан наһарадалаах кытамынан эбэрдэлиибит, кичи тутунабит, астынабит.

Үөһэ айыыларгыт курдуктун арааччылыы, арчылыы турдуннар диги саргылаах санаабытгыт илэрдэбит. Дьонунулар-сэргэтигэр күүс-көһө буола сыһымын. Эһигиниин кэрэ эр кыһаластын, чорук-көтүү аралластын.

Улуустаагы 23 №-дээх аттека коллектива

А.А.Х.

Истии дьонгобигин Ольга Николаевна Дьячковаккына слайд үлэи сыналланын "Саха Республикатын доруоһуна харыстабылыгар туһуна" булбуткурдан тэһэ үөрдөн турар истиин-иһирэх эбэрдэлиитин тигэрэбит!

Кэрэ эр кыһаластын, үтүө эр үлэһиттүн диги баа санаабытгыт илэрдэбит!

Эбэрдэти кытта Татьяна, Розалия, Мария, Айгалина, Светлана

Редактор э. т. А.А. ЗАХАРОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
телефоннарыт:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: Osangoloh@churap.sakha.ru